

Onbekend maakt onbemind is inmiddels een gevleugelde uitspraak geworden in dit feuilleton. Met een te grote regelmaat moet uw schrijver deze uitspraak bezigen, omdat veel soorten en verschijningsvormen van de aan u voorgestelde geslachten, of neven en nichten van de hoofdpersoon, helaas niet of nauwelijks bekend zijn bij een groot deel van de lezers van dit feuilleton en de grote groep daarbuiten. Dit alles tot grote droefenis van uw schrijver.

Auteur: Jan P. Mauritz VRT

'Arbor-alert' voor de storaxboom

***Styrax*: Een waardevol, maar ook zeer ondergewaardeerd geslacht**

Vandaar de introductie in dit feuilleton in de vorm van een *Arbor-alert*: een oproep aan zowel de dames en heren boombeheerders als aan boomkwekers om onbekende en toch prima presterende en toepasbare species onder de aandacht te brengen, op te nemen in kweekprogramma's. Dit alles om ze meer bekendheid te geven bij de Nederlandse bevolking en vooral toe te passen in de eigen werkomgeving of privétuin. Dit *alert* is bedoeld om de soortenrijkdom in plantsoenen, parken, op begraafplaatsen en in privétuinen te vergroten, Amen.

Binnen de systematische indeling van het *Regnum vegetabile* – het Plantenrijk – behoort het geslacht *Styrax* tot de orde van de *Ebenales*. Wat een orde is in de botanie? Uw schrijver ruist door de geleerden der geachte, lezers? En een beetje simpel graag, die uitleg, we zijn tenslotte niet allemaal zo gestoord. Daar kom ik zo op terug.* Binnen de Orde behoort *Styrax* tot de familie van de *Styracaceae* oftewel de *Stryrax*-achtigen. Deze familie omvat elf genera of geslachten met ongeveer 180 soorten. *Styrax* is daarvan verreweg het grootste geslacht met 130 soorten. Naast de

hoofdpersoon *Styrax* zijn *Pseudostyrax* en *Halesia* de bekendere geslachten, naast de voor de meesten onder u volstrekt onbekende geslachten als *Alniphyllum*, *Meliiodendron*, *Parastyrax* en *Rhederodendron*.

Even een klein zijsprongetje: laatstgenoemde makker, genoemd naar de grootmeester der botanie Alfred Rehder, is een klein, zeer onbekend en in Europa zelfs zeer zeldzaam geslacht met vijf species, die van nature voorkomen in China, Vietnam en Myanmar, het voormalige Birma. Het

* Een Orde, (volgens JP met een hoofdletter geschreven, en daarom in ernstig conflict levend met het groene boekje van de Nederlandse taal, taxonomen, taal en tekst-correctoren en andere fietsenmakers) is in de indelingsleer van de botanie, opgesteld door de Grootmeester Linnaeus, een van de hiërarchische rangen in de taxonomie. Een Orde is lager dan een Klasse en hoger dan een Familie.

16 min. leestijd

is een schitterende boom, 7 tot 10 m hoog, met de bekende klokvormige witte bloemen en gele meeldraden en met middelgrote, fijn gezaagde, groene bladeren met een fraaie herfstkleur en prachtige rode vruchten met acht tot tien ribben lijkend op de vruchten van *Styrax*, maar dan groter en met meer ribben. Deze makker is ook goed winterhard, maar moet wel kunnen wennen aan zijn standplaats of hier in Nederland zijn opgegroeid. Wel op een beschutte plek aanplanten en uit de schrale oostenwind houden. Het eerste *Arbor-alert*: de species is volstrekt onbekend en dus onbemind in Nederland.

Een weetje

De Nederlandse naam voor dit geslacht is storax-boom. Zowel deze Nederlandse als de Latijnse naam, vertaald uit het Grieks, geeft aan dat de boom leverancier is van styrax of storax, een welriekende hars, die ook uit het geslacht *Liquidambar* gewonnen wordt. De styrax van de hoofdpersoon wordt echte of Aziatische styrax genoemd en de styrax van *Liquidambar*-soorten valse of Amerikaanse styrax. Dat echt en vals heeft er mee te maken dat 'echte styrax' al in de oudheid in Europa en Azië gebruikt werd en dat de leverende bomen dus aangeplant werden; de 'valse styrax' wordt uit bomen in Noord-Amerika gewonnen. Dit werelddeel werd pas in 1492 door Columbus ontdekt. Hetzelfde geldt voor het geslacht *Gleditsia*; de niet-Latijnse naam is valse christusdoorn, omdat de 'echte christusdoorn', *Paliurus spina-christi*, in het Middellandse Zeegebied voorkomt. Een bladverliezende, grote struik tot kleine boom, een meter of 4-5 hoog met een warrige en dichte kroon. De bladeren zijn glanzend groen, ovaal, 2-5 cm lang en 1-4 cm breed. De lange twijgen hebben twee

soorten vlijmscherpe stekels aan de buitenzijde van elke knik (afwisselend een kromme en een rechte). De doornenkroon van Jezus Christus was gevlochten van deze twijgen, vandaar de naamgeving. De plant bloeit van juni tot augustus met gele bloemen in trossen. De nootachtige zaadjes zitten in het midden van ronde vruchtvlugels met een diameter van 2-3,5 cm. Deze vrucht lijkt sterk op de vrucht van *Cyclocarya paliurus* uit het vorige deel van dit feuilleton, wat overigens ook weer blijkt uit de soortnaam van deze makker. De hars van *Styrax* is bruin van kleur, stroperig en kleverig, afkomstig uit het hout en de verwonde bast. De geur van *Styrax* is aangenaam welriekend zoet en licht kruidig. De Aziatische styrax wordt geoogst door stukken schors van de stam te verwijderen, deze langdurig in water te koken en vervolgens wordt de styrax er dan uit geperst. Deze ruwe hars wordt gereinigd door het gom-achtige goedje te spoelen met kokend water. Door middel van decanteren, zoals bij goede wijnen, wordt de zacht vloeibare hars gescheiden van het vuile water, zand en andere rommel.

De Amerikaanse styrax wordt bij *Liquidambar* gewonnen door middel van tappen, net als de rubber uit *Hevea brasiliensis*. Er worden kleine goten met een opvangbeker aan de bomen bevestigd. Vervolgens wordt er een aantal sneden in de stam gemaakt, waarna de styrax uit de stam loopt en wordt opgevangen.

Al in de oudheid wordt er melding gemaakt van styrax; het werd o.a. gebruikt voor het balsemen van de doden en in parfums, zeep en lotions. Zo was styrax een ingrediënt van *kyphi*, een beroemd parfum uit het oude Egypte ten tijde

SORTIMENT

van de farao's. In de Bijbelboeken Genesis (hoofdstuk 30 vers 37) en Hosea (hoofdstuk 4 vers 13) wordt al melding gemaakt van de storaxbomen. Ook de oude Grieken, zoals Aristoteles en Theophrastus van Erasmus, vermelden de styraxboom en de styraxbalsem. Ook de Griekse arts Dioscorides vermeldt in zijn boekwerk '*Materia medica*' het gebruik van styrax in medicijnen en als wierook. In zijn '*Historia Naturalis*' vermeldt Plinius de Oudere ook het gebruik in parfum en volgens de botanicus Ciris werd styrax gebruikt als een geurige haarverf. Tegenwoordig wordt styrax nog altijd toegepast in met name de parfumindustrie, als basis voor zeer kostbare parfums.

Kenmerken

Nu even bij de les blijven, waarde vrienden. Dus snel een sanitaire stop, een mooi glas limonade erbij en dan gaan we verder. Het geslacht *Styrax* is een complex geslacht vanwege de soortenrijkdom, de grote onderlinge morfologische verschillen en de geografische verspreiding over meerdere klimaatzones. Het geslacht is onderverdeeld in twee secties, die ook weer opgedeeld zijn in series. De sectie *Styrax* in de gematigde klimaatzone van het noordelijk halfrond bestaat uit 33 soorten; dit zijn allemaal bladverliezende species. De sectie *Valvatae* omvat 97 soorten en komt in de subtropische en tropische gebieden op aarde voor; die zijn vrijwel allemaal wintergroen. Heel veel soorten van *Styrax* hebben ook nog een aantal verschijningsvormen in de vorm van vars. Dit zijn kleine, maar duidelijke afwijkingen van de soort. Dit kan kleiner blad betekenen, wel of geen beharing, een andere groeiwijze etc. In een van de onderstaande soortbeschrijvingen zal uw schrijver daar een voorbeeld

Styrax vruchten.

Styrax obassia bloeiwijze en blad.

van geven. Nu snel terug naar de hoofdingeling. De sectie *Styrax* bestaat uit twee series, de serie *Styrax* en de serie *Cyrta*. De serie *Styrax* bestaat uit drie soorten, namelijk de in Europa voorkomende *Styrax officinalis* en de Noord-Amerikaanse species *S. plataniifolius* en *S. redivivus*. Deze makkers dragen uitsluitend eindstandige bloeiwijzen en de bladeren hebben een gave bladrand. Het verspreidingsgebied van de serie *Cyrta* met 30 soorten ligt in het oosten en zuidoosten van Azië (17 soorten) en in de zuidelijke staten van Noord-Amerika, Mexico en Midden-Amerika (4 soorten). Deze species hebben eindstandige bloeiwijzen en ook okselstandig geplaatste bloemen en een gezaagde bladrand. Het geslacht kent kleine struikvormige makkers tot en met zogenaamde joppers: heel grote bomen met piramidale tot ovaalronde kronen en een hoogte van 35 tot 40 m. Let wel, vrienden, in hun eigen verspreidingsgebied, en als ze winterhard zijn in ons land niet hoger dan maximaal 9-12 m. De stamschors is afhankelijk van de soort, in de jeugd fase vrij glad, grijsgroen, midden-bruinig tot roodbruin van kleur, met een geaderd patroon. Op oudere leeftijd ontstaat een licht gegroefde stam met verticale spleetjes in ruwer wordende schors; op nog oudere leeftijd wordt de schors steeds grover met schorsrillen en onregelmatig gevormde, zilverachtig bruine tot donkergrijze schorsplaten. De twijgen zijn geelbruin tot lichtbruin of roodbruin tot grijsbruin van kleur.

De winterknoppen dragen geen knopschubben en er staan vaak twee knoppen boven elkaar. De bladeren staan verspreid en vertonen twee verschillende patronen van rangschikking. Bij het ene patroon staan de bladeren regelmatig afwisselend; bij het andere patroon zijn de eerste bladeren tegenoverstaand of bijna tegenoverstaand, zoals duidelijk zichtbaar bij *S. obassia*. De bladeren zijn afhankelijk van de soort 3 tot wel 20 cm lang, ovaal tot breed ovaal tot rond en alles ertussenin, glanzend groen tot donkergroen van kleur, met vrijwel altijd een gezaagde of getande bladrand en iedere punt eindigt in een bladklier. Ook de lengte van de bladsteel is sterk variabel, al naargelang de soort, en datzelfde geldt voor de eventuele beharing van de onderzijde van het blad en andere plantendelen zoals de bloeiwijze. Ook de dichtheid en de grootte van de sterharen heeft deze soortafhankelijkheid. De zeer rijke bloeiwijze bestaat uit heerlijk geurende bloemen die, afhankelijk van de soort, in trossen of bloempluimen staan, of één tot twee bloemen bijeen. De klokvormige witte tot soms ietwat roze bloempjes worden zoals gezegd eindstandig of in de bladoksels of met beide varianten gevormd aan de eenjarige scheuten. Alleen bij

S. macrocarpus worden de alleenstaande bloemen gevormd op overjarig hout.

De vijftallige bloemen zijn tweeslachtig, symmetrisch opgebouwd en 1 tot 3,5 cm groot. De bloemstelen zijn lang, tot wel 5 cm. De kelkbuis is kort, de kelkbladen zijn vergroeid met aan de onderzijde beharing. De bloemkroon heeft een korte kroonbuis en een opvallende kroon. De meeldraden zijn vergroeid tot een bosje en geel van kleur; het vruchtbeginsel is bovenstandig met een lange stijl die boven de meeldraden uit komt. De vruchten zijn doosvruchten, meestal bolvormig of eivormig, vaak met zilvergrijze beharing, eerst wit van kleur, later bruin verkleurend met vrij grote gerimpelde eivormige steenvruchten.

Het sortiment

Zoals al eerder gemeld is het geslacht *Styrax* een complex geslacht vanwege de soortenrijkdom. Daarnaast zijn er helaas zeer weinig van deze makkers in de openbare ruimte en in privéruimten te bewonderen. *Styrax japonicus* komt men af en toe nog tegen en heel sporadisch *Styrax obassia*, maar dan houdt het echt op. Ook op de meeste boomkwekerijen zal men helaas tevergeefs naar makkers uit de *Styrax*-clan zoeken. Om een bijdrage te leveren aan de bekendheid van species van dit genus, stelt uw schrijver een aantal makkers aan u voor die goed toepasbaar zijn in uw werkomgeving of uw eigen tuin. Zoals u inmiddels gewend bent, is deze kennismaking alfabetisch van opzet.

Styrax americanus

Deze Amerikaanse makker is rond 1790 gevonden en beschreven door de Franse botanicus Jean Baptiste de Lamarck. Ja, inderdaad dezelfde grootmeester als van *Amelanchier lamarckii*. Het natuurlijk verspreidingsgebied ligt in de zuidoostelijke staten van de VS, in zeer vochtige gebieden, moerassen en overvloeiende rivieroeveren. De grote struik of meerstammige kleine boom bereikt een hoogte van 5-6 m met een open, transparante en ovale tot ronde kroon. Het blad is ovaal tot omgekeerd eirond van vorm, 3 tot 9 cm lang en tot 6 cm breed, met een gave bladrand of zeer fijn gezaagd, vijf tot acht paar nerven en fris lichtgroen van kleur. De onderzijde van het blad is lichter en vaak wat behaard. De bloemen ontluiken in juni, staan in trossen van twee tot vijf bloemen bijeen, zijn schitterend wit van kleur en 2 tot 4 cm groot met een lange bladsteel en prachtige gegolfde lobben, vijf tot zes stuks. De vruchten zijn grijswit van kleur, behaard en bolvormig, of breed ovaal als er meerdere steenvruchten in de bolster zitten, en openspringend bij rijpheid. Deze makker groeit langzaam, vraagt een vochtige rijke bodem en veel zonnewarmte. Het duurt dus nog een jaar of 50 voordat deze species goed gedijt in Nederland, maar als u een plek heeft die aan genoemde voorwaarden voldoet, dan heeft u iets bijzonders.

Styrax americanus blad en bloemen.

Styrax dasyanthus bloemen.

Styrax confusus

Deze Chinese makker uit de Midden-Chinese provincies Hubei, Hanan, Schiuan, Anhui e.a. groeit op berghellingen tot ca. 1700 m hoogte. Het wordt een kleine boom, tot 8-9 m hoog, met een ovaal tot breed ronde onregelmatige kroon op een vrij gladde, roodbruine tot grijsbruine stam met lichte, verticale schorsscheuren. Op latere leeftijd wordt langzamerhand enigszins grillige grijzige schors gevormd. De takken en twijgen zijn bruinachtig behaard en de knoppen zijn lichtbruin van kleur. De verspreid staande bladeren zijn langwerpige ovaal tot omgekeerd ovaal, 6 tot 14 cm lang en 3 tot 7 cm breed, met een toegespitste top, vijf tot zeven paar nerven en een ondiep gezaagde bladrand. De bloemen staan in trossen van drie tot acht bloemen in een eindstandige bloeiwijze. De bloemen zijn klein, 1 tot 2,5 cm, en lichtgelig van kleur. Ze hebben een viltige kelk en lancetvormige kroonbladen met een iets omgeslagen rand. De vruchten zijn ovaal rond, tot 1,5 cm in diameter en bezet met gelige sterharen met daarin één of twee ovale, diep gegroefde bruine steenvruchten. Om dit epistel af te ronden: deze species heeft drie verschijningsvormen in de vorm van vars.

- *Styrax confusus* var. *confusus*
- *Styrax confusus* var. *microphyllus*
- *Styrax confusus* var. *superbus*

Deze makkers vallen alle drie dus binnen de soort, maar hebben waarneembare verschillen. Het zijn alle drie bijzonder fraaie bomen die absoluut meer aandacht verdienen.

Styrax dasyanthus

Wederom een species met Chinese herkomst, vrijwel in hetzelfde verspreidingsgebied als de vorige species, en daarbuiten, in de provincies Jiangsu, Shandong, Yunnan en Zheijang. De boom is omstreeks 1887 gevonden in de provincie Hubei

door de Ierse botanicus Augustine Henry en in 1900 geïntroduceerd door de plantenjager Ernest Wilson, die de species in het westen van de provincie Sichuan vond en in 1902 beschreef.

De boom groeit daar in gemengde loofhoutbossen op de hellingen en in de dalen van de gebergten van ca. 100 tot 1700 m boven zeeniveau. Het worden daar heel grote bomen, tot wel 20 m hoog, met breed ovale tot breed eironde kronen met een zware stam en opgaande gesteltakken, die grijsbruin van kleur zijn met verticale schorsspleten. De twijgen zijn paars van kleur met een dicht grijs-gele beharing die later afvalt. Het verspreid staande blad is groot, 10-16 cm lang en 3-7 cm breed, omgekeerd eirond tot ovaal van vorm, en leerachtig met beharing aan de onderzijde die snel verdwijnt. De bladvoet is wigvormig en de bladtop is fijn toegespitst. De bladrand is getand en het blad heeft vijf tot zeven paar nerven. De bladsteel is 3 tot 7 mm lang. De bloeiwijze bestaat uit bloemtrossen of tuilen van zes tot negen relatief kleine witte bloempjes met een diameter van 1 tot 1,6 cm en wederom gele meeldraden in een bosje. De vruchten zijn ovaal rond, tot 1,5 cm in diameter, en bezet met wittige sterharen met daarin één of twee ovale, diep gegroefde bruine steenvruchten.

Styrax hemsleyanus

Deze Chinese broeder komt van nature voor op de berghellingen en in de bosranden van de gemengde loofhoutbossen in de provincies Guizhou, Henan, Hubei, Hunan, Shaanxi en Sichuan, op 300 tot 900 m hoogte. De boom is omstreeks 1907 door Ernest Wilson gevonden en meegenomen naar Europa en daar beschreven door de Duitse botanicus Friedrich Ludwig Diels (1874-1945), directeur van de Botanischer Garten in Berlijn. Hij vernoemde de species naar zijn botanische vriend W. Botting Hemsley, de curator van Kew Gardens. Het worden in China bomen van de tweede groot-

SORTIMENT

te, zo'n 10-12 m hoog, in cultuur in Zuid-Engeland zelfs groter en dat is bijzonder. Daar zijn bomen te bewonderen die de 15 m hoogte al gepasseerd zijn. Het is een fraaie species met een ovaalronde tot omgekeerd eironde kroon op een sterke donkerbruine stam en met gelijk gekleurde gesteltakken. De jonge twijgen zijn dicht behaard en vervolgens kaal en donkerbruin van kleur. De zeer donkere tot zwarte knoppen zijn kenmerkend voor de soort. De bladstand is verspreid, maar min of meer tegenoverstaand bij de eerste twee bladeren op de nieuwe twijg. Het langwerpige tot eivormig langwerpige blad is donkergroen van kleur, groot, tot wel 13 cm lang en 6 cm breed. Het blad heeft een ruw oppervlak en zeven tot tien paar nerven. De bloeiwijze bestaat uit eindstandige bloemtrossen of bloemtuiten met acht tot tien bloempjes; deze zijn 10 tot 15 cm lang en aan de voet vertakt, waardoor er meer bloempjes een plek hebben. De bloemen hebben een bruinbehaarde bloemkelk en een witte bloemkroon met vijf blaadjes. De meeldraden zijn in dit geval korter dan de kroon; de vruchten zijn bolvormig tot eirond met één of twee rimpelige bruine steenvruchten erin. De boom is in Europa goed winterhard en gemakkelijker tot boom op te kweken; daarom heeft hij meer toepassingsmogelijkheden dan *S. obassia*.

Styrax hookeri

Een Chinese species, die door plantenzieker en botanicus George Forrest omstreeks 1913 in de provincie Yunnan gevonden is en in 1919 in Engeland in cultuur is gebracht. Het is een middelgrote boom, tot ca. 10 m hoog, met een breed ovale tot eironde open kroon. De stamschors is bruinrood en op oudere leeftijd ontstaan de ruwe schorspletten en groeven. De jonge twijgen zijn grijsbruin en dicht bezet met zachte beharing die snel verdwijnt; dan worden de purperbruine kale twijgen zichtbaar. Het blad is omgekeerd eirond tot smal ovaal met een toegespitste top, 8 tot 12 cm lang en 3 tot 4 cm breed, leerachtig glanzend groen, met vijf tot zeven paar zijnerfjes en klierachtig gezaagd. De onderzijde van het blad is licht behaard met grijswitte sterharen, met name op de nerven. De okselstandige bloeiwijze bestaat uit één tot drie bloemen bijeen; de eindstandige bloeiwijze is een bloemtuit met twee tot zes bloemen. De witte of lichtroze bloemen zijn groot, tot 2,5 cm doorsnede, en de kelk heeft gele en bruinige sterharen. De meeldraden zijn gelig en staan in een bosje, met daarbovenuit de stijl van het vruchtbeginsel. De geel-grijze behaarde vruchten zijn ei- tot bolvormig; de vruchten zijn bruine gegroefde steenvruchten. Er zijn ook kwekerijen in China, India en Bhutan waar winterharde species

voor Europa geselecteerd worden. Zeker de moeite waard om deze ontwikkelingen te blijven volgen.

Styrax japonicus

Ook een Aziatische species, en wel de meest verbreide van het geslacht. Het enorme verspreidingsgebied strekt zich uit over Midden-China, Japan, Zuid-Korea, Vietnam, Laos en het noorden van de Filippijnen. In Japan groeien de species met name in de laaglandbossen van gemengde houtsoorten, tot ca. 1000 m boven zeeniveau, en in de Chinese provincies in de bosranden en vochtige bosgebieden tot wel 2700 m hoogte. Vanwege het enorme verspreidingsgebied is er een enorme variatie in morfologische kenmerken, zoals bladgrootte en bloemspecificaties. Ook boomhoogte en kroonvorm zijn verschillend in de verschillende gebieden. Een specifiek kenmerk blijft de lange bloemstelen, langer dan bij enige ander soort binnen het geslacht. *S. japonicus* is in 1862 ingevoerd in Engeland in Kew Gardens, maar de eerste exemplaren waren door bomenzoeker E. Wilson al verzonden naar zijn werkgever, boomkwekerij Veitch. De bomen zijn in 1837-1838 beschreven door de twee grootmeesters in de botanie: Philipp Franz von Siebold en Joseph Gerhard Zuccarini. Deze twee Duitse geleerden beschreven de species in de herziene uitgave van het imposante boekwerk van Carl Peter Thunberg (1784), *'Flora Japonica'*. *S. japonicus* is een meestal meerstammige, middelgrote boom, tot 12-15 m hoog, met een breed piramidale tot ovaalronde kroon. De bast is donkergrijs tot bruinrood en in de jonge jaren glad, later licht verticaal gegroefd, waardoor de oranje jonge bast zichtbaar wordt. Op latere leeftijd worden de stam en gesteltakken met donkergrijze schorsrillen bezet. De twijgen zijn geelbruin tot bruin van kleur. De bladeren zijn zeer variabel in vorm en grootte en meestal ovaal tot eirond, soms elliptisch ruitvormig of langwerpig eirond, maar altijd fris glanzend groen van kleur. Het blad verkleurt nauwelijks in de herfst. Het blad is 3 tot 12 cm lang en 2 tot 5 cm breed, stevig en iets leerachtig, met vijf tot acht paar zijnerfjes, een iets toegespitste bladtop en een wigvormige bladvoet. De bladrand is gaaf, maar aan de top fijn tot grover gezaagd, en hangt aan een 8 tot 10 mm lange bladsteel. De eindstandige bloemtrossen bezitten twee tot zes bloemen; de okselstandige bloemen hangen met één tot twee stuks bijeen aan tot 5 cm lange bloemstelen. De bloemen zijn 1,5 tot 3 cm in doorsnede, wit, soms iets roze met tien tot twaalf gele meeldraden. Dat aantal meeldraden is eigenlijk een soort standaard binnen het geslacht. De vruchten met een diameter tot 1 cm zijn eironde tot ovale doosvruchten, die met drie kleppen openspringen om

de witgrijs behaarde en rimpelige steenvrucht te lossen. Van deze soort zijn verreweg de meeste cv's geselecteerd en in cultuur gebracht, meer dan 40 species.

De meeste daarvan zijn echter struikvormers en/of niet winterhard in onze regio, dus zal uw schrijver zich beperken tot de winterharde en meer boomvormende makkers.

***Styrax japonicus* 'JFS-E'**

Deze bijzondere cv-benaming komt van J. Frank Smidt Nurseries in Boring in de Amerikaanse staat Oregon. Deze makker wordt ca. 6-8 meter hoog met een breed piramidale en later ronde kroon. De kroon is zeer compact en groeit langzaam. Het blad is groter dan de soort, mooi donkergroen met een gele herfstkleur. De bloeiwijze bestaat uit grote witte bloemen met een diameter van 2,5 tot 3 cm, in de okselstandige bloeiwijze met één tot twee bijeen, in de eindstandige bloemtuiten met twee tot vijf bloemen. Deze bloemen geuren sterk en aangenaam en de steenvruchten zijn blauwgrijs van kleur. Dit is een goede winterharde species, die goed toepasbaar is in zowel openbare als private ruimten.

***Styrax japonicus* 'June Snow'**

Een Nederlandse selectie van Chris van der Wurff uit Heeze. Hij heeft de boom in 1995 geselecteerd uit een geïmporteerd zaad uit China. Het is een prachtige smal piramidale boom met een sterk opgaande takstand. De moederboom was na vijftien jaar ongeveer 8 m hoog en was toen 2,5 m breed, een snelle groeier, dus een prima toepasbare boom, die naar verwachting uiteindelijk 11-12 m hoog wordt.

De stamschors is donkergrijs en licht gegroefd en de twijgen zijn bruin tot geelbruin. Het blad is groter dan de soort, 5 tot 11 cm lang, ovaal tot langwerpig van vorm en glanzend groen van kleur. De boom verkleurt laat in de herfst met groengeel blad voor het van de boom valt. De bloei van de boom is zeer rijk, in juni, zoals de cv-naam al aangeeft; de bloemen zijn wit met gele meeldraden, 2 tot 2,5 cm in doorsnede. Ook deze bloemen geuren sterk en aangenaam. Na de bloei volgen de eivormige grijsgroene vruchten met donkergroene vruchtkelk.

Arbor-alert: een zeer goede species, een topper van eigen bodem, die zoveel goede eigenschappen bezit dat hij eigenlijk een plek verdient in elke stad, elk dorp, elke grote particuliere tuin en elk kantorenpark.

Styrax japonicus* f. *pendulus

Naast de meer opgaande species binnen het

Styrax japonicus stam.

Styrax japonicus in volle bloei.

geslacht zijn er ook verschillende treurvormen en prieelvormen met sterk afhappende takken, en makkers die witte of roze bloemen dragen. Van de treurvormen stel ik aan u voor:

***Styrax japonicus* 'Momo-shidare'**

Deze van oorsprong Japanse cv is door de Amerikaanse Buchholz & Buchholz Nurseries uit Oregon ingevoerd. Het is een kleine boom die tot 5-6 m hoog kan worden, maar dat duurt even! De Japanse cv-naam bestaat uit twee delen: *momo* betekent 'perzik' en refereert aan de roze bloemen; *shidare* betekent 'treurend', refererend aan de kroonvorm. Dat moet u bekend in de oren klinken,

waarde lezers, daar veel species uit Japan ergens in de naamgeving het woord *shidare* voeren. U kunt zelf vast wel een aantal voorbeelden noemen. Daarom zal ik ze niet opsommen, maar het zijn er heel veel!

Een bijzondere makker, met een breed piramidale tot later omgekeerd eironde tot ronde kroon

De twijgen van deze species hangen als een gordijn omlaag, zijn geelbruin van kleur en heel erg lang. De bladeren zijn fraai glanzend frisgroen en als de soort qua vorm en grootte. De boom bloeit rijk, zoals gezegd met roze bloemen met een diameter van 2-2,5 cm in eindstandige trossen en okselstandige enkelingen tot tweetallen. De vruchten zijn zilvergrijs en de steenvrucht is donkerbruin en gegroefd. Een bijzondere boom, die niet of nauwelijks in cultuur is en dat is jammer, daar deze makker ook zeer winterhard is en een prachtige aanwinst kan zijn voor uw woon- of leefomgeving.

***Styrax japonicus* 'Purple Haze'**

Een bijzondere makker, met een breed piramidale tot later omgekeerd eironde tot ronde kroon. De kleine boom wordt een meter of 6 hoog. Veel eigenschappen zoals stamschors en twijgen zijn als de soort. Bijzonder is het mat purperkleurig uitlopende blad, dat groter en breder is dan de soort, en in de loop van de zomer weer groener wordt met een roodachtige waas langs de bladranden. Ook bijzonder zijn de bloemen, met een witte bloemkroon en roodbruine tot donkerbruine bloemkelk, en de gele meeldraden in een bosje en een stijl die boven de meeldraden uit steekt. Ook de vruchten zijn bruin tot grijsbruin van kleur. Dit is met afstand de beste bruinrode cultivar die ook nog boomvormig is. Ook deze boom is bij de meeste groenmensen en boomkwekers helaas onbekend.

***Styrax japonicus* 'Wespelaar'**

Deze forse middelgrote opgaande boom is een selectie van het arboretum Wespelaar in de Belgische provincie Vlaams-Brabant. Dit is een heel jong arboretum, aangelegd door de grote Belgische dendroloog Philippe de Spoelberch. De eerste bomen werden in 1984 geplant; inmiddels is de plantencollectie enorm in omvang toegenomen en van wereldformaat. Een bezoek meer dan waard, ook vanwege o.a. de grote collectie geelbloeiende magnolia's.

De stamschors is grijsbruin met lichte verticale groeven, die op latere leeftijd ruwer en dieper worden. De twijgen zijn paarsbruin van kleur en de knoppen diep donkerbruin. Heel bijzonder aan deze species is dat het blad eerst groen uitloopt en vervolgens bruinpurper verkleurt. Uit documenten in het arboretum blijkt dat de species een kruising is van *S. japonicus* x *S. hemsleyanus*. De bloei van deze makker is in tegenstelling tot de rest beperkt en niet echt een reden voor aanplant. Dat zijn de bruinrode bladeren weer wel, en ook de boomvormende habitus van deze schitterende Belg.

Styrax obassia

Een middelgrote boom, tot ca. 15 m hoog, met een kroandiameter van 5 tot 8 m en een breed eironde tot ronde, halfopen en grillige kroon. Het natuurlijk verspreidingsgebied ligt in Japan, Korea en de zuidoostelijke provincies van China. De soort groeit met name in de lagere bossen in de vochtige dalen en op vochtige berghellingen tot ca. 1500 m boven zeeniveau. De stam is fraai roodbruin met verticale groeven; de jonge twijgen zijn bruin behaard en later donkerpaars, kaal en afschilferend. Het grote ovaalronde tot vrijwel ronde blad is glanzend donkergroen van kleur, 10 tot 20 cm in diameter, met een zeer korte toegespitste bladtop en een wigvormige bladvoet aan een vrij lange bladsteel, tot 2 cm lengte, en aan de basis verbreed om de knop te bedekken. De eerste twee bladeren van elke twijg zijn vrijwel overstaand en de rest is verspreid over de twijg. De bladrand is vrijwel gaafrandig, licht gegolfd en vaak wat wijdpuntig getand aan de bladtop.

De bloeiwijze bestaat uit eindstandige bloemtuien of bloemtrossen, 10 tot 20 cm lang, met 10 tot 22 bloempjes. De bloempjes met een diameter van 2 cm bestaan uit een klokvormige kelk, die witviltig behaard is, een witte of zelden een roze kroonbuis, en een witte zoom of kroon met vijf tot zes lobben, die middenin licht gebogen de kelk vormen. De meeldraden zijn ook hier geel, in een bosje bijeen met een groene stijl die daarboven uit steekt. De boom bloeit optimaal op wat oudere leeftijd. De

vruchten zijn wit tot geelbruin behaard en eirond, met daarin de gerimpelde steenvrucht. Het is een geweldig boom, met grote bladeren en een sterk en aangenaam geurende bloeiwijze. En zoals zo vaak moet uw schrijver weer een *Arbor-alert* doen uitgaan: onbekend maakt onbemind!

Afsluitend

Het geslacht *Styrax* is een zeer waardevol en zeer ondergewaardeerd geslacht, waarvan de meeste species struikvormig zijn en ook niet geheel winterhard in ons land. Van de winterharde boomvormers zijn *S. japonicus* en *S. obassia* wel wat bekend bij de botanische liefhebbers, maar zeker niet bij het grote publiek. En dat is ontzettend jammer, want de bomen hebben zoveel te bieden. Naast de schitterende verschijning, het glanzend groene of mat purperrode blad, zijn de witte of roze bloemen en de witgrijze tot bruine vruchten waardevolle eyecatchers in de openbare ruimte. Daarbij komt dat het geweldige drachtplanten zijn voor allerlei insecten, die het de laatste decennia steeds zwaarder hebben om te overleven. Het is een belangrijke taak van boombeheerders en boomkwekers om bomen te planten die naast verschillende prachtige sierwaarden ook een bijdrage leveren aan de voedselvoorziening van insecten. Het geslacht *Styrax* bedient u in al die opzichten, dus niet gewacht, maar snel een of meerdere species aanplanten. Ze zijn het meer dan waard!

Groet,

DGA Mauritz Adviseurs & Taxateurs BV.

Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-7425